

ת"פ 940/08 - המאשימה: מדינת ישראל נגד הנאשמים: 1. שגיא אודיז ניהול בע"מ, משה אודיז

בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

ת"פ 940/08 מדינת ישראל - משרד התמ"ת נ' שגיא אודיז ניהול בע"מ ואח'
הע"ז 43368-08-10 מדינת ישראל נ' אודיז ניהול מסעדות ובתי קפה בע"מ ואח'
בפני כב' השופט דורי ספיבק

המאשימה: מדינת ישראל

ע"י ב"כ עו"ד אייל נון ועו"ד אלכס וייס

נגד

הנאשמים: 1. שגיא אודיז ניהול בע"מ

2. משה אודיז

ע"י ב"כ עו"ד רון טורקלטאוב

הכרעת דין

1. הנאשמים הואשמו, בשני כתבי אישום נפרדים שהדיון בהם אוחד, בהעסקת עובדים זרים שלא כדין ובאחריות נושא משרה לכך, בניגוד לחוק עובדים זרים, התשנ"א - 1991 (להלן גם: "החוק"). להלן הכרעת הדין.

רקע עובדתי והשתלשלות ההליכים

2. ביום 4.5.08 הוגש לבית דין זה כתב אישום (להלן: האישום הראשון) כנגד חברת שגיא אודיז ניהול בע"מ (להלן: החברה). על פיו, ביום 4.11.02, במהלך ביקורת של מפקחי המאשימה במזנון שהפעילה החברה בבניין גילמן שבאוניברסיטת תל-אביב, נמצא עובד זר מאוזבקיסטאן שהועסק על ידה ללא היתר עבודה בניגוד לחוק, ובלא שנערך לו ביטוח רפואי, גם זאת בניגוד לחוק. כתב האישום הוגש לאחר שנמסרה לחברה הודעת תשלום קנס מינהלי והיא ביקשה להישפט.

למען הסדר הטוב אציין ששמו של חוק עובדים זרים במועד הביקורת היה חוק עובדים זרים (איסור העסקה שלא כדין והבטחת תנאים הוגנים), התשנ"א-1991. שם החוק תוקן ביום 1.5.06.

ביום 9.9.08 הוגש כתב אישום מתוקן, שבו הוסף כנאשם מס' 2, מר משה אודיז (להלן: הנאשם), שהיה בעת הרלוונטית בעליה של החברה ומנהלה הפעיל. הוא הואשם בהפרת חובתו כנושא משרה לפקח ולעשות כל שהיה ביכולתו למנוע את ביצוע העבירות על ידי החברה.

3. ביום 24.8.10 הוגש כתב אישום נוסף כנגד החברה והנאשם (להלן: "האישום השני"). על פיו, ביום 9.4.06, במהלך ביקורת במסעדה שהפעילה החברה בנתניה (להלן: "המסעדה") נמצאו שלושה עובדים זרים ללא היתר כדין. עוד נטען שהשלושה הועסקו ללא חוזה עבודה, בלא שהוסדר עבורם ביטוח רפואי, ומבלי שנמסר להם פירוט שכרם, והכל בניגוד לחוק.

4. ביום 19.2.12 נערכה ישיבת הקראה בתיק בפני חברתי כב' השופטת אופירה דגן-טוכמכר, במסגרתה הנאשמים כפרו באישומים המיוחסים להם. בהחלטה מיום 19.2.12, ובהסכמת הצדדים, אוחד הדיון בשני תיקים. בהכרעת הדין שניתנה 22.9.13 זיכיתי את הנאשמים מהאישומים המיוחסים להם בשני כתבי האישום בנימוק שכל האישומים התיישנו. הסתמכתי בפסיקתי זו על פסיקת בית הדין האזורי בעניין אלברט (הע"ז 2171/09 מדינת ישראל נ' אלברט (21.3.13)), כב' השופטת ד"ר אריאלה גילצר-כץ), שקבעה כי מאחר שהמדובר בעבירה מנהלית שלפי חוק העבירות המינהליות, התשמ"ו-1985, תקופת ההתיישנות החלה עליה היא שנה אחת בלבד.

ערעורים הוגשו לבית הדין הארצי הן על הזיכוי בעניין אלברט והן על הזיכוי בתיק זה. בית הדין הארצי קיבל את שני הערעורים. בערעור בעניין אלברט, שהתקבל ראשון (עפ"א 7612-05-13 מדינת ישראל נ' י.ד. לוי אלברט חברה לבניין (5.2.14)), נקבע שיש לסווג עבירה על חוק עובדים זרים כעבירה מסוג עוון אף אם הוטל קנס מנהלי על פי חוק העבירות המינהליות, ועל כן תקופת התיישנותה היא חמש שנים. בהמשך לכך, לאחר דיון שהתקיים ביום 19.6.14 בערעור על הזיכוי בתיק זה (ע"פ 40335-11-13), ניתן פסק דין בהסכמת הצדדים לפיו התקבל הערעור בעניין ההתיישנות על יסוד פסק הדין בעניין אלברט. משכך, הוחזר התיק לבית דין זה לשם "דיון בטענת ההתיישנות נגד המנהל בכתב האישום מושא תיק 940-08, טענת השיהוי, והכרעת הדין לגופו של עניין". בהמשך להסכמת הדיונית אליה הגיעו הצדדים בדיון שהתקיים ביום 14.7.14, השלימו הצדדים את טיעוניהם בכתב.

טענת ההתיישנות

5. כאמור, סוגיית ההתיישנות נגד החברה הוכרעה בפסק דינה של ערכאת הערעור. כל שנותר לנו לדון בו הוא בטענת ההתיישנות העבירות כלפי המנהל. איני מקבל את הטענה. כאמור מעלה, בהתאם לפסיקת בית הדין הארצי בעניין אלברט לעיל, עבירות על פי חוק עובדים זרים, אף שהן בבחינת "עבירה מינהלית" לפי חוק העבירות המינהליות, הינן עבירות מסוג "עוון" המתיישנות לאחר חמש שנים. בהתאם להוראת סעיף 9(ג) לחוק סדר הדין הפלילי, תשמ"ב-1982, יש להתחיל למנות את תקופת חמש השנים מיום ההליך האחרון בחקירה. הנאשם נחקר על ידי המאשימה ביום 2.11.05 (מש/21). חקירתו מהווה אירוע מנתק המפסיק את מרוץ ההתיישנות, הן לגבי החברה והן לגביו, ואסביר.

הנאשם טען שהחקירה התייחסה רק לאישומים כנגד החברה, והוא עצמו כלל לא הוזר שהיא חשוד בביצוע העבירות מכוח אחריות נושא משרה. בעניין זה, הפסיקה קבעה שיש להבחין בין קבלת חומר או מידע שיש בו כדי לבסס אשמתו של אדם, לבין השאלה המקדמית האם קיומה חקירה שיש בה כדי לעצור את תקופת ההתיישנות (ע"פ 67/09 מדינת ישראל נ' עוז אשור (13.4.10), פסקה 15 לפסק הדין). העבירות המיוחסות לחברה ולנאשם עניינן במסכת עובדתית אחת, ולשם כך נחקר הנאשם באופן אישי כבעליה של החברה ומנהל. פעולות החקירה שנדרשו לצורך בירור אשמתה של החברה היו פעולות שנדרשו באופן אינהרנטי אף לצורך בירור אשמתו של הנאשם. זאת ועוד. כתב האישום הראשון לא היה כתב אישום ייזום. תחילתו בהודעת תשלום קנס מינהלי שהוטל על החברה, שהנאשם הגיש בקשה להישפט

עליה ביום 16.7.05 (סעיף 10 להודעה מטעם המאשימה). מועד הטלת הקנס המינהלי נחשב כמועד ההעמדה לדין, ומשכך עוצר הוא את מועד ההתיישנות, ומכל מקום בעת הוגשה הבקשה להישפט לא חלפה תקופת ההתיישנות (סעיף 22א(ב) לחוק העבירות המינהליות; ע"פ 24/09 מדינת ישראל נ' ארמי (7.11.10)). באשר לעצם הגשת האישום כנגד הנאשם, הרי שעבירה לפי סעיף 5 לחוק עובדים זרים מכוחו הואשם הלה אינה עבירה מינהלית (תקנה 1 לתקנות העבירות המינהליות (קנס מינהלי - עובדים זרים), התשנ"ב - 1992; עפ 26/10 אלקיעאן נ' מדינת ישראל (22.2.11)) ומשכך לא נכללה בהודעת הקנס המינהלי. לאחר שהוגשה הבקשה להישפט, הייתה רשאית המאשימה לבחון במסגרת שיקול דעתה גם את האשמת נושאי תפקידים בחברה.

באשר לכתב האישום השני, העבירות בוצעו ביום 9.4.06, וכתב האישום הוגש לבית הדין ביום 24.8.10, ומשכך לא חלפה תקופת ההתיישנות.

להשלמת התמונה אוסיף שבנסיבות אין בסיס גם לטענת השיהוי, ודומה שאף הנאשמים סבורים שכך, שכן הם לא חזרו עליה בסיכומיהם, אף שצינו במהלך הדיון בבית הדין הארצי כי בכוננתם להעלותה בפני בית דין זה. עם זאת, אציין כבר עתה כי התמשכות הליכים הפלייליים, בדרך כלל וגם במקרה שלפנינו, מהווה שיקול לקולא בשלב גזירת העונש.

שלב ההוכחות

6. בדיוני ההוכחות העידו שורה ארוכה של עדים מטעם המאשימה. בקשר לאישום הראשון העידו מטעמה המפקח עוזי רחמים והמפקח אדי פרז באמצעותם הוגשו דוחות תיאור מקרה שנערכו על ידם במועד הביקורת (מש/11; מש/19); המפקח אילן לביא שגבה את הודעת הנאשם (מש/21); המפקחת ימית סונגאוקר; מר אלפסי דוד, ששימש מנהל העבודה במזנון ומר סלארי פייאם, ששימש חשב החברה (הודעות שנלקחו מהם ביום הביקורת סומנו: מש/17; מש/20), כן העידה הגב' אודליה אביטבול, אחראית המשמרת. בנוסף לכך, הוגשה מטעם המאשימה, כראייה לעצם גבייתה, חקירת העובד (מש/18). מטעם ההגנה העיד הנאשם עצמו.

בקשר לאישום השני העידו מטעם המאשימה: המפקח אלי ברנשטוק (דוח תאור מקרה שנערך על ידו סומן מש/1, רשימת עובדים מש/2, סיכום תיק חקירה מש/3, ודף יומן חקירות מש/4); המפקח שי טולדנו; הגב' אודליה אביטבול, ששימשה מנהלת המשמרת במסעדה (הוגשה הודעתה מיום 9.4.06, מש/6). מטעם הנאשמים העיד הנאשם עצמו. כן הוגשה הודעתו מיום 5.7.06 שנגבתה על ידי המפקח ברנשטוק (מש/5).

האישום הראשון

7. בין הצדדים לא הייתה מחלוקת שהעובד שזוהה במסעדה ביום הביקורת הוא העובד שפרטיו בכתב האישום (וראו: צילום הדרכון מש/15, (טופס רשימת עובדים מש/13)). כמו כן, הוכחו וממילא לא הוכחו יחסי עבודה שבין החברה לעובד. אציין שהעובד נצפה במהלך הביקורת במטבח כשהוא לבוש סינר ועוסק בשטיפת כלים. אלפסי הודה בהודעתו כי קיבל את העובד לעבודה במזנון וכי הוא "עובד פה בשטיפת כלים ושראיתם אותו היום שוטף כלים ושלקחתם ממנו עדות" (ש' 4 להודעה). אף בעדותו בפני אישר שהעובד הועסק על ידי החברה במזנון (ע' 19, ש' 1). גם סלארי מסר בהודעתו שהוא מזהה את העובד שהתקבל לעבודה על ידי מנהל החברה ומועסק במזנון מיום 13.10.02 בשטיפת כלים (מש/20, ש' 7). ולבסוף, הוכח שהעובד הועסק בחברה ללא היתר עבודה בישראל. המאשימה הגישה לעניין זה תעודת עובד ציבור מיום 4.10.06 (מש/26) ותעודת בירור פרטים על נוסע של העובד מיום 4.10.06 (מש/25), מהן עולה שהעובד נכנס לישראל ביום 1.7.02 באמצעות אשרה מסוג ב/2 (אשרת תייר) שתוקפה

היה עד ליום 1.10.02. כלומר, העובד שנמצא באתר לא היה תושב או אזרח ישראל ובמועד הביקורת לא היה לו היתר לעבוד בישראל.

8. על אף כל האמור, הנאשמים לא הודו באשמה. הם טענו, שהעובד הציג להם במועד קבלתו לעבודה תעודת זהות ישראלית מזויפת, והם עצמם הניחו שהוא ישראלי הזכאי לעבוד בישראל. משכך, לא התקיים בהם לשיטתם היסוד הנפשי הנדרש לצורך הרשעה.

היסוד הנפשי הנדרש לגבי סעיף 2 לחוק עובדים זרים הוא "מודעות" המתקיימת גם במצב של "עצימת עיניים": "רואים אדם שחשד בטיב ההתנהגות או בדבר אפשרות קיום נסיבות כמי שהיה מודע להם אם נמנע מלבררם" (ע"פ 22/06 מדינת ישראל נ' רוזן (28.03.07)). בעניין זה נקבע כי די להוכיח מודעות בהיבט האובייקטיבי שלה, כלומר, קיומן של נסיבות שהיו צריכות לעורר את חשדו של הנאשם לקיומה של עבירה (עפא 47/08 יאיר שערים 2000 נ' מדינת ישראל (26.10.09)).

לאחר שבחנתי את הראיות ושמעתי את עדויות הצדדים, אני קובע כי הוכח אף היסוד הנפשי הנדרש להוכחת העבירה, וכי גרסת ההגנה לפיה העובד התקבל לעבודה לאחר שהציג עצמו כבעל תעודת זהות ישראלית לא הוכחה, ואפרט:

ראשית המפקח רחמים מסר בדוח תיאור המקרה שלעובד שנמצא במטבח המזנון ביום הביקורת "היתה חזות של זר ממזרח בריה"מ לשעבר", הוא לא היה דובר עברית, ועל מנת לתקשר עימו הם נעזרו בעובדת של המקום וכן בידע בסיסי ברוסית. עוד הבהיר שמעובדת המקום וכן מתשובותיו של העובד המפקחים "קיבלו תמונה מלאה ועל כן נלקחה עדות". בהודעה שמסר אלפסי ביום הביקורת הוא ציין ש"לעובד האוזבק אני נותן הוראות עבודה ואני קורא לו בשם איגור וזה מה שרשום על הכרטיס נוכחות שלו. הוא אמר לי שקוראים לו איגור ואני לא יודע את שמו המדוייק. הוא לא מדבר עברית בכלל ואני מתקשר איתו דרך נטליה..או עובדים דוברי רוסית" (ש' 12 - 16 להודעה);

שנית אלפסי הודה ביום הביקורת כי העובד התקבל לעבודה מבלי שהציג תעודת זהות, כשלטענתו העובד "הבטיח לי שיביא לנו תעודת זהות בתחילת חודש נובמבר לפני עשירי לנובמבר כדי שיקבל שכר", כך שביום ביקורת לא הייתה קיימת אותה "תעודת זהות מזויפת" שהציג כביכול העובד לחברה (ע' 39, ש' 21; ע' 40, ש' 1). אומנם בגרסתו המאוחרת בעדותו בבית הדין טען אלפסי כי קיבל את העובד לעבודה במזנון על סמך תעודת זהות ישראלית שהציג בפניו (ע' 20, ש' 1), אך לא עלה בידיו להבהיר בעדותו כיצד גרסתו זו עולה בקנה אחד עם הודעתו. כל שהעיד היה כי "אני זכור לי שכן היתה ת.ז. ישראלית" וכי "יכול להיות שזה עניין של יום אחד, הוא חייב למלא טופס 101 ובלי ת.ז. הוא לא יכול למלא אותו, זה מה שזכור לי" (ע' 20, ש' 12; ע' 21, ש' 5). משכך, עדיפה בעיני גרסתו המוקדמת במועד הביקורת, מה גם, שלא סביר בעיני כי העובד אכן הציג בפני אלפסי תעודת זהות והמציא פרטים מזהים במועד קבלתו לעבודה, ולמרות זו אלפסי, מנהל העבודה במזנון, כמו גם העובדים האחרים, לא ידוע את "שמו המדוייק", ולכן כינו אותו רק בשם "איגור" (מש/ש' 17, ש' 12; מש/ש' 20, ש' 4; מש/ש' 21, ש' 5);

שלישית, גרסת הנאשם בנוגע לנסיבות קבלת העובד לעבודה לא הייתה משכנעת ומבוססת. הנאשם מסר בהודעתו (מש/21) כי הוא מזהה את העובד על פי צילום דרכונו כשלטענתו "הוא בא והציג לי ת.ז. ולכן קיבלתי אותו לעבודה, אני לא זוכר באיזה שם הוא הציג את עצמו" (ע' 5 להודעה). לעומת זאת, בעדותו בבית הדין הנאשם הכחיש כי הוא מזהה את העובד על פי צילום הדרכון (ע' 37, ש' 1), והודה כי לא הוצגה בפניו תעודת זהות של העובד אלא רק "הנחתי שהוא הציג ת.ז." (ע' 33, ש' 24). כמו כן, סלארי מסר בהודעתו מיום הביקורת כי העובד התקבל לעבודה על ידי "בעל הבית שלי משה אודיז הוא מנהל בחברה" (מש/20, ש' 7), אולם הנאשם ואף סלארי הכחישו זו בעדותם בבית הדין (ע' 40, ש' 2), כשסלארי אף הוסיף כי הנאשם לא היה מי שקיבל לעבודה את העובד וכי "הוא לא עשה לו ראיון עבודה. הוא בקושי היה שם" (ע' 31, ש' 19);

רביעית, סלארי אומנם טען בהודעתו כי "אני בדקתי לו תעודה הוא הזדהה מולי עם תעודת זיהוי ישראלית" (מש/20, ש' 21). אולם לא שוכנעתי מעדותו כי העובד אכן הציג בפני תעודת זהות. סלארי הודה כי כחשב החברה הוא עסק רק בתחום הכספים, ואלפסי הוא שקיבל עובדים לעבודה (מש/20, ש' 25, 36), כשלטענתו בהודעתו עצמה, היה זה הנאשם שקיבל לעבודה את העובד. כמו כן, סלארי טען שאינו זוכר האם צילם את תעודת הזהות, על אף ש"עד כמה שאני זוכר לכל העובדים שהיינו מקבלים היינו בזמנו מצלמים את הת.ז." (ע' 31, ש' 9);

חמישית הנאשם טען לראשונה בעדותו שבעקבות בירור שערך "הסבירו לי שיש עובד שהוא עולה חדש מרוסיה ושהוא עובד כשוטף כלים והוא התקבל לעבודה כמו כל העובדים, לקחו ממנו פרטים ומילאו לו טפסים כמו שנדרש." (ע' 33, ש' 18), גרסתו זו לא הובאה כלל בהודעתו. הנאשם אף טען בהודעתו כי "הוצאו לו תלושים כעובד ישראלי" ואף בעדותו טען שלא ייתכן שהעובד התחיל לעבוד במזנון ללא תעודת זהות שכן כלשונו "קצת תמוה הוא קיבל שכר" ושכר זה שולם לו בהמחאה (מש/21, ש' 20; ע' 37, ש' 13). לעומת זאת, אלפסי מסר בהודעתו שלעובד, המועסק פחות מחודש ימים במזנון, טרם שולם שכר עבודה או מולא עבודו טופס 106 (מש/17, ש' 6). אלפסי וסלארי מסרו שניהם בהודעות שנלקחו ביום הביקורת שהעובד התחיל עבודתו רק ביום 13.10.02 (מש/17, ש' 5; מש/20, ש' 7). כמו כן, הנאשם טען בעדותו שבפני השוטרת שנכחה ביום הביקורת הוצגה תעודת זהות של העובד, והיא העירה את תשומת לבם של המנהלים לכך שמדובר בתעודה מזויפת (ע' 38, ש' 18). גרסה זו לא נכללה בהודעתו מיום 2.11.05, ואף לא בהודעות אלפסי וסלארי מיום הביקורת, והיא אף עומדת בניגוד להודעתו של אלפסי לפיה תעודת זהות טרם הוגשה (ע' 39, ש' 21; ע' 40, ש' 1);

ושישית הנאשמים לא הציגו צילום של אותה "תעודת זהות מזויפת" או ראייה אחרת בכתב התומכת בכך שתעודה שכזו אכן הייתה קיימת. יתירה מכך, על כרטיס נוכחות של העובד צוין רק "EGOR", ללא כל פרטים מזהים, עובדה שקשה לישיבה עם טענת הנאשמים שזיהו את הנאשם באמצעות אותה תעודה. יתירה מזאת, אף שהנאשם טען בעדותו כי מהעובד נלקחו פרטים ומולאו עברו טפסים כעובד ישראלי ובכלל זה הונפקו תלושי שכר (ע' 33, ש' 21; מש/21, ש' 20), לא היו בידי אלפסי או סלארי מסמכים שבהם נרשם לכל הפחות מספר תעודת זהות. גם בעדותו בפניו הנאשם הודה שאין לו ראייה שהעובד הציג בפניו תעודת זהות או התקבל כעובד בעל אזרחות או תושבות ישראלית (ע' 37, ש' 21). אוסיף, שכבר במועד הביקורת, הנאשמים היו מודעים לכך כי ייתכן ויינקט נגדם הליך פלילי או אחר בעקבותיה, ועל כן אין לקבל את טענתם שראיות שכאלה היו בידם, ואלה לא נשמרו ואבדו (וראו: (עפ 26/05 מדינת ישראל נ' זינגר (28.6.07)).

נוכח כל האמור, הוכחו הן היסודות העובדתיים והן היסוד הנפשי בקשר לעבירה הראשונה שיוחסה לחברה בכתב האישום. הריני להרשיעם בהעסקת עובד זר בלא היתר כדין.

9. באשר לאישום בהתקשרות ללא עריכת ביטוח רפואי כדין לפי סעיף 2(ב)(3) לחוק, הרי שמטענות הנאשמים עולה כי גם כאן, הגנתם מתייחסת רק לכך שהעובד התקבל לעבודה על סמך תעודת זהות ישראלית מזויפת. יתירה מזאת, במועד הביקורת לא נמסרו למפקחים כל נתונים בנוגע לביטוח רפואי שנערך לעובד. סלארי מסר רק כי "למיטב ידיעתי כל העובדים כאן מבוטחים" (מש/20, ש' 28). הנאשם הודה בהודעתו מיום 2.11.05 כי בנוגע להעסקת העובד "לא נערך עימו חוזה או כל דבר אחר אלא הוצאו לו תלושים כעובד ישראלי" (ש' 18 להודעה). בחקירתו הוא לא הגיש מסמכים או נתונים בנוגע לביטוח רפואי שנערך לעובד. הנאשם אמנם הגיש למאשימה מסמכים שונים, אולם מלבד אישור כללי של חברת ביטוח מיום 19.12.00 בנוגע לקיומו של ביטוח רפואי לעובדים הזרים המועסקים בחברת אפרופו, לא הוגשו מסמכים רלוונטיים שיש בהם כדי להוכיח עריכת ביטוח רפואי לעובד במועד הביקורת ובכלל (מש/22). אף טענת הנאשמים במסגרת הטענות המקדמיות כי "בידי הנאשם 2 היה ביטוח רפואי של חברת איילון, והמסמך שצורף על ידו כנספח א' (סעיף 12 לטענות המקדמיות), אינם מעידים כלל שנערך עבור העובד ביטוח רפואי ושנאשמים מילאו חובתם בעניין זה.

נוכח האמור, אין לי אלא לקבוע כי החברה העסיקה את העובד מבלי שהסדירה עבורו ביטוח רפואי. משכך, אני מרשיע את החברה בביצוע עבירה לפי סעיף 2(ב)(3) לחוק עובדים זרים.

10. אשר לנאשם, אין חולק שהנאשם היה בעלים ומנהל בחברה במועדים הרלוונטיים לכתב האישום. הנאשם הודה בהודעתו שהוא משמש מנהל ובעלים בחברה (ש' 1 להודעה), והמאשימה אף הגישה תדפיס פרטי חברה מיום 5.5.03 (מש/24) לפיו בעלי המניות בחברה הם הנאשם ומר סלארי. על כן, הנאשם הוא בגדר נושא משרה, כמשמעותו לפי סעיף 5 לחוק עובדים זרים. בנסיבות שבהן בוצעו עבירות לפי סעיפים אלה על ידי התאגיד, מתקיימת חזקה שנושא המשרה הפר חובתו האמורה בסעיף זה, אלא אם כן הוכיח שנהג בלא מחשבה פלילית ובלא רשלנות ושעשה כל שאפשר כדי למנוע את העבירה. במקרה שלפני, הנאשם לא סתר את החזקה שבסעיף 5 לחוק בכך שהוכיח כי פעל ועשה כל שביכולתו למנוע ביצוע העבירות. משכך, אני מרשיע אף אותו בביצוע העבירות שיוחסו לו.

האישום השני

11. גם כאן, לא הייתה מחלוקת בין הצדדים כי שלושת העובדים הנזכרים בכתב האישום השני הם אלה שזוהו באמצעות דרכונים על ידי מפקחי המאשימה במועד הביקורת ופרטיהם מופיעים בטופס רשימת העובדים (מש/1, ש' 7; מש/2). כמו כן, גם כאן לא הייתה מחלוקת שהם הועסקו במסעדה על אף שלא היו לחברה היתרים תקפים להעסקתם. מדוח תיאור המקרה של המפקח ברנשטוק, עולה שנמצא בכניסה למסעדה עובד נפאלי שפירק וסידר סחורה על עגלה, על מנת להובילה למסעדה. בתוך המסעדה נמצאו שני עובדים תאילנדים לבושים סינרים שעסקו בבישול (מש/1, ש' 2; מש/5, ש' 4).

המאשימה הגישה תעודות בירור פרטים (מש/9), וכן תעודות עובד ציבור מיום 2.5.06 (מש/10) עבור שלושת העובדים. מראיות אלה עולים הפרטים באים: העובד Sapkota Balram היה בעל אשרה מסוג ב/1 שתוקפה עד ליום 30.9.04, וצוין על גבי התע"צ כי "ב- 21.6.05 הוארכה אשרה עד 31.12.05 שגיא אודיז כנגד הנ"ל היה צו הרחקה מיום 19.5.05"; העובד Sunan Khaosuk היה בעל אשרה סוג ב/1 בתוקף עד ליום 3.5.05 וצוין על גבי התע"צ כי "ב- 10.5.05 הוארכה אשרה עד 31.12.05"; העובד YotkraiPhonkhen היה בעל אשרה סוג ב/1 שתוקפה עד ליום 30.9.04 וצוין על גבי התע"צ כי "ב- 1.9.04 הוארכה אשרה עד 19.4.05, ו"ב- 10.5.05 הוארכה אשרה עד 31.12.05". אף כפי העולה מהיתר העבודה של החברה, לחברה ניתן היתר להעסקת עובדים זרים בענף המסעדות עבור שנת 2005 שתוקפו עד ליום 31.12.05 (נספח א-1 למש/5).

12. החברה הייתה מודעת היטב לכך שהעובדים מועסקים במסעדה ללא היתר עבודה תקף במועד הביקורת. הגב' אביטבול מסרה בהודעתה מיום 9.4.06 כי שלושת העובדים מועסקים על פי היתר שתוקפו פג ביום 31.12.05 אלא שלטענה "לפי דברי משה הוא שלח את כל המסמכים הנדרשים אך עדיין לא קיבל תשובה בנידון" (מש/6, ש' 6). אף בעדותה הודתה שבמועד הביקורת הייתה מודעת לכך שהחלטה בבקשה טרם ניתנה (ע' 26, ש' 8). הנאשם עצמו אישר בהודעתו מיום 5.7.06 כי במסעדה נמצאו העובדים מועסקים ללא היתר עבודה תקפים (מש/5, ש' 5), ואף הגיש בעניין זה היתר העסקה עבור עובדים אלה שעמד בתוקף עד ליום 31.12.05 (נספח א-1 למש/5).

13. הנאשמים טענו להגנתם כי הנאשם פעל כפי יכולתו על מנת להשיג את ההיתרים הנדרשים להעסקת העובדים, אולם משרד הפנים נוהג לתת החלטות בבקשות להיתרים במועד מאוחר לתחילת שנת ההעסקה בעדה הוגשה הבקשה. הם טענו שבכל שנה היה נוצר פער בין המועד בו פג תוקפם של אישורי ההעסקה של העובדים הזרים, לבין מועד חידושם על ידי הרשויות מסיבות בירוקרטיות, כך שהיתרי העבודה הניתנים הם שנתיים וחלים למפרע. אינני מקבל את הטענה, ואסביר:

ראשית העובדה שהנאשמים פעלו להארכת היתרי העבודה של העובדים אינה מתירה להם כשלעצמה להעסיק את העובדים ללא היתר כדן. טענות הנאשמים כי הבקשות להארכת ההיתרים התעכבו או לא טופלו עקב בירוקרטיה אינה טענה שיש בכוחה כשלעצמה לשלול אחריות פלילית. מלכתחילה חל על הנאשמים האיסור שבדין להעסיק עובדים זרים ללא מתן היתר. איסור זה עומד בעינו כל עוד לא התקבלה החלטה בבקשת ההיתר שהגישו לרשות המוסמכת;

שנית אכן, הפסיקה הכירה במצבים חריגים שבהם ניתן לזכות מעסיקים שביקשו ארכה להיתר עבודה לעובד שעובד אצלכם, וטרם קיבלו תשובה. כך, במקרה שבו הוכח שבמועדים הרלוונטיים לאישום התקיימה "תקופה נסלחת" שהחלה בתחילתה של שנה קלנדרית המוקדשת לטיפול בחידוש היתרי העסקה, ובמהלכה לא ניתן לקבל היתרי עבודה בשל המתנה להחלטות ממשלה, ומשכך נמנעה אכיפה של משרד התמ"ת (ראו למשל: העז (נצ) 1008/09 מדינת ישראל נ' רימס (9.3.12); העז 1026-09 מדינת ישראל נ' מוטיב הנדסה - ניהול וביצוע עבודות בניה (18.12.11); העז (ב"ש) 1319-08 מדינת ישראל נ' נפתלי ניסן ובניו (12.12.10)), או מקרים שבהם הוכחה מדיניות אי-אכיפה (ראו: העז (ת"א) 1283-08 מדינת ישראל נ' גלאט פקין (3.5.14)). אולם, אין מקרה זה נמנה על מקרים אלה, ולהלן אפרט מדוע אני סבור שכך.

14. הנאשמים לא הוכיחו כלל קיומם של נהלים או מתן "אישור עקרוני", כטענת הנאשם בעדותו, שאפשרו העסקת העובדים ללא היתר עבודה תקף במועד הביקורת. מהתרשומות שערך המפקח ברנשטוק, עליהם נסמכים הנאשמים עצמם (מש/3-מש/4), צויין ש"כל בעלי המסעדות קיבלו היתרים עד 28.2.06", וכי משיחה שערך המפקח עם הגב' שרון טובול מיחידת הסמך "למסעדת אודיז נתניה אין היתרים להעסיק עובדים מסוף חודש פברואר 06". הנאשמים לא הגישו כל ראיה ובכלל זה עדות, מלבד עדותו של הנאשם, בנוגע לנוהל או אישורים זמניים או חלקיים שניתנו לחברה ובכלל להעסיק העובדים ללא קבלת היתר עבודה ביום הביקורת מיום 9.4.06. בעניין זה הנאשם רק טען כי החלטה בבקשה לחידוש אשרה ניתנה "אף פעם לא בזמן. תמיד באיחור", ולפעמים אף חודשים לאחר המועד בו פג התוקף (ע' 34, ש' 22). הנאשם אף נשאל מפורשות האם הותר לו להעסיק את העובדים ללא היתר תקף וכל שהעיד היה כי "זה תהליך שהיה נהוג שנים כי פקידי משרד העבודה דאז מיררו את חיי המעסיקים עד שמסרו לידיהם את האישור מבלי שתהיה סיבה הגיונית או הוגנת כלשהיא. פשוט התעללות. ולראיה שאין שום חוק." (ע' 44, ש' 12). יתירה מזאת, טענת הנאשם כי המשיך להעסיק את העובדים על אף שלא היה היתר בתוקף לא נטענה כלל בהודעתו מיום 5.7.06 (ע' 36, ש' 1; ע' 45, ש' 3).

כאן המקום לציין שהוכח בפני שהנאשמים הגישו את הבקשה להארכת ההיתרים, שתוקפם פג ביום 31.12.05, רק ביום 29.12.05 (מש/5; נספחים א'- ב' למש/5), דהיינו יומיים בלבד לפני פקיעת ההיתרים. אדגיש שלא מצאתי כל ראיה לטענת הנאשם בסיכומיו כי הבקשה הוגשה כבר באוגוסט 2005 (ע' 49, ש' 4), ולטענתו כי "מילאתי את הטפסים כנדרש. חודשים לפני" (ע' 35, ש' 7). אין גם מחלוקת שלאחר שהוגשה הבקשה, היא נמצאה חסרה. המפקח ברנשטוק ציין בהודעתו שמבדיקה שערך ביום הביקורת מול משרד התמ"ת התברר כי "בעלי המסעדה לא הגישו לשירות התעסוקה את כל הניירת הדרושה לכן הנושא לא טופל" (מש/1, ש' 9). אף כפי העולה מפנייתה של יחידת הסמך במשרד התמ"ת (נספח א-2 למש/5), בקשתה של החברה למתן היתר עבודה נמצאה חסרה והחברה התבקשה להמציא מסמכים נוספים על מנת לדון בה. מהמסמכים שצורפו כנספחים להודעת הנאשם לא עולה כי הנאשם אכן השלים את הבקשה (נספחים א' - ב'; מש/5, ש' 7) ועשה כל שלאל ידו על מנת להסדיר את מתן ההיתרים עבור העובדים. אף ממכתבים שהגיש הנאשם לכאורה ליחידת הסמך מאוחר למועד הביקורת בדרישה לבירור הטיפול בבקשה לא ניתן לעמוד על כך (נספחים ג' למש/5).

כך או כך, במועד הביקורת מיום 9.4.06 מצב הדברים היה שבקשתו של הנאשם נמצאה חסרה, ולכן לא הושלם הטיפול בה. על כך העיד הנאשם והעידה גם גב' אביטבול עצמה. בירור ומעקב שערך המפקח בנוגע להסדרת ההיתרים על ידי החברה, העלה כי ככל הנראה גם נכון לאוגוסט 2006, ארבעה חודשים לאחר הביקורת, הטיפול בהיתרים לא

הושלם על ידי הנאשם ולא ניתנו ההיתרים הנדרשים להעסקת העובדים. מכל מקום, מתעודות עובד הציבור שהוגשו (מש/10) עולה שנכון ליום 2.5.06 לא ניתנו ההיתרים להעסקת העובדים הזרים עבור שנת 2006 אלא רק עד ליום 31.12.05. טענת הנאשם שהיתרים ניתנו לבסוף עבור שנת 2006 למפרע, והעובדים אף המשיכו להיות מועסקים שנה לאחר מועד הביקורת, לא הוכחה (ע' 36, ש' 3; ע' 44, ש' 17; ע' 45, ש' 3; ע' 49, ש' 8).

15. באשר ליתר סעיפי האישום, הרי שבהגנתם הנאשמים לא הציגו ואף לא טענו דבר בקשר לנושא הביטוח הרפואי, חוזה העבודה ופירוט שכר. באשר לביטוח הרפואי, במועד הביקורת לא הוגשו למאשימה כל ראיות בנוגע לקיומו של ביטוח שכזה, כשהגב' אביטבול רק מסרה בעניין זה בהודעתה כי "ביטוח רפואי יש להם אך אני לא יודעת היכן הוא נמצא וגם בנושא החוזה איני יודעת" (מש/6, ש' 15). בעדותו הנאשם טען רק כי "המצאתי הכל, את ההיתר, התלושים אישורי הביטוח, הם בוטחו באמצעות חברת פמי". בדיקות רפואיות שנדרשו ע"י משרד הבריאות בגלל שהם עובדים זרים, כל מה שנדרשתי המצאתי להם במלוא הביטחון", אולם כשנשאל מדוע אין ברשותו העתקי המסמכים הנטענים כל שהשיב היה "אין לי מושג" (ע' 36, ש' 9; ע' 44, ש' 7). משכך, אני מרשיע את החברה גם בעבירות הנוספות, של ביצוע עבירה של העסקת עובד זר מבלי להתקשר עימו בחוזה עבודה; העסקת עובד זר מבלי להסדיר עבורו ביטוח רפואי; והעסקת עובד זר מבלי למסור לו פירוט על משכורתו.

16. אשר לנאשם, כפי שכבר ציינתי מוקדם יותר בפסק דין זה, הוא היה האחראי על הסדרת היתרי עבודה עבור העובדים הזרים בחברה, וטיפול בכך באופן אישי ולאורך שנים (נספחים ב' למש/5; ע' 35, ש' 11). בהינתן זאת, ברור שהוא ידע היטב שעליו לקבל היתר להעסקת העובדים הזרים משתוקפו של ההיתר הקיים פג, והוא אף הוזהר במועד הביקורת ולאחריה כי העסקת העובדים ללא היתר מהווה עבירה. מהראיות עולה כי על אף שהוא ידע על חובתו לקבל היתר, הוא החליט באופן מודע להמשיך להעסיק את העובדים מבלי שניתן היתר להעסקתם. לנוכח זאת, הוכח כי הנאשם ביצע עבירה לפי סעיף 5 לחוק עובדים זרים.

סוף דבר

17. הריני להרשיע את שני הנאשמים בכל העבירות שיוחסו לה בשני כתבי האישום. טיעונים לעונש יישמעו ביום 17.2.15 בשעה 09.00. הנאשמים מוזהרים כי חובתם להתייצב, וכי אם לא יתייצבו, אפשר ועונשם ייגזר בהעדרם.

ניתנה היום, ד' שבט תשע"ה, 24 ינואר 2015, בהעדר הצדדים ותישלח בדואר.